Quarterly Journal of Knowledge Studies (Library and Information Science and Information Technology)

Islamic Azad University North Tehran Branch Vol. 11, No. 43, Winter 2018

Identifying preventive factors of time management in University Libraries: Case Study of Central Library of Tehran University

Maryam Safavi¹ | Alireza Noruzi²

1- libraray & Damp; information sience, tehram univercity. tehran, iran maryamsafavi4@gmail.com (Corresponding author) 2- knowledge and information science, faculety of management, tehran univercity, tehran. Iran noruzi@ut.ac.ir

Abstract

Objective: The aim of this study was to identify factors inhibiting time management in the central library of Tehran University.

Methods: The target population included all managers in different parts of the central library of Tehran University. Data were collected through Library resources and interviews. In order to answer the main question, 12 interviews were conducted. To test the reliability of the questionnaire, the retest reliability method and the coders were used. Considering the high percentage of 60%, it was concluded that the study has the desired reliability. The validity of this research was studied through seven stages, It can be said that research has high content validity.

Results: the main themes were extracted Which is one of the factors preventing time management, It can be noted that the lack of planning and lack of proper organizational relationship and the lack of cooperation of the mother organization that referred to in the present study in the form of a generalized model And the relationships between the extracted themes are described. In the current study, Out of the 19 initial main teams, 8 final main teams emerged. Miscellaneous team data was used among other teams, and this team was eventually removed.

Conclusion: the deterrents in time management in the central library of the University of Tehran in the form of main themes called cultural factors (not referring to those who refer to time management ...), Strategic factors (lack of planning ...) And organizational factors (non-delegation of powers and duties ...) were concluded.

Keywords: Time management, Preventive factors of time management, Barriers to time management

فصلنامه دانش شناسي

اطلاعات) فناوری و رسانی اطلاع و کتابداری (علوم دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال سال یازدهم، شماره ۵۲، زمستان ۱۳۹۷، از صفحه ۲۷ الی ۵۹

شناسایی عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه های دانشگاهی: مورد مطالعه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

$^{\prime}$ مریم صفوی $^{\prime}$ | علیرضا نوروزی

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت اطلاعات، گروه علم اطلاعات و دانششناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)
 maryamsafavi4@gmail.com
 ۲ . عضو هیئت علمی، گروه علم اطلاعات و دانششناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران. noruzi@ut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۷/۳/۱٤ تاریخ پذیرش: ۹۷/٥/۱٦

چکیده

هدف: شناسایی عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانههای دانشگاهی با تأکید بر کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به عنوان مورد مطالعه است.

روش پژوهش: جامعه آماری این پژوهش را کلیه مدیران بخشهای مختلف کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تشکیل می دهد. در این پژوهش از مصاحبههای ساخت نیافته با تأکید بر رویکرد اکتشافی استفاده شده است. برای پاسخ به سؤال اصلی ، ۱۲ مصاحبه انجام گرفت. برای بررسی پایایی مصاحبه از روش پایایی باز آزمون و بین کد گذاران استفاده شد. با توجه به پایایی بالای ۶۰ درصد، نتیجه گرفته شد که پژوهش از پایایی مورد نظر برخوردار است و روایی پژوهش از طریق هفت مرحله مورد بررسی قرار گرفت که می توان گفت پژوهش دارای روایی محتوای بالا است

یافته ها: با توجه به بررسی های انجام شده تِم های اصلی استخراج شد که از جمله عوامل بازدارنده مدیریت زمان می توان به عدم برنامه ریزی و عدم رابطه مناسب سازمانی و عدم همکاری سازمان مادر اشاره کرد که در مطالعه حاضر در قالب یک مدل کلی ترسیم شده و روابط بین تِم های استخراج شده تشریح گردیده است. در پژوهش کنونی پس از انجام مرحله بازبینی تِم ها، از میان ۱۹ تِم اصلی اولیه، ۸ تِم اصلی نهایی به وجود آمدند. داده های تِم متفرقه نیز در میان سایر تِم ها مورد استفاده قرار گرفته و در نهایت این تِم نیز حذف شد.

نتیجه گیری: در آخر عوامل بازدارنده در مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران در قالب تمهای اصلی با نام عوامل فرهنگی (قائل نشدن مراجعه کنندگان به مدیریت زمان...)، عوامل استراتژیکی (عدم برنامه ریزی...) و عوامل سازمانی (عدم تفویض اختیارات و وظایف...) تقسیم بندی شد.

واژههای کلیدی: مدیریت زمان، عوامل بازدارنده مدیریت زمان، موانع مدیریت زمان، کتابخانههای دانشگاهی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران.

مقدمه

مدیریت زمان، مجموعهای از مهارتهایی است که منجر به استفاده مؤثر از زمان شده و از آن می توان در حوزههای مختلف از جمله خانه، دانشگاه و محیط کار استفاده کرد. گریگز می گوید: «مدیریت زمان آن دسته از تواناییها و مهارتهایی است که به کنترل بهینه زمان توسط فرد منجر می شود» (تقی یورظهیر و جواهری زاده، ۱۳۸۳، ص. ۶۰).

امروزه سازمانها تنها با ساخت محصولات و ارائه خدمات با کیفیت، به رشد و ترقی دست پیدا نمی کنند؛ بلکه انجام کار در زمان کمتر یا با سرعت بیشتر نیز لازمه رشد و ترقی آنها است. از اینرو، عوامل محیطی تأثیر گذار بر کارایی سازمانها و همچنین ایجاد تغییرات سریع و عمیق در خواستهها و نیازهای مشتریان از یک سو، و رقابت تنگاتنگ بین سازمانها از سوی دیگر، سبب شده است که مدیران سازمانهای موفق، بیش از پیش به فنون و روشهای مدیریت زمان توجه داشته باشند (زامپتکیس ۲۰۰۸).

یکی از مسائل مهمی که در بحث مدیریت زمان مطرح میشود، از بین بردن یا کاهش اتلاف وقت است. از آنجا که بیشتر وقت مدیران کتابخانهها، برای شرکت در جلسات و اتخاذ تصمیمهای مهم در رابطه با مسائل سطوح پایین تر سازمان صرف میشود؛ بنابراین، استفاده از مدیریت زمان می تواند از اتلاف وقت جلوگیری نماید (ملک آرا، ۱۳۸۷).

در حقیقت، چگونگی استفاده از زمان می تواند تفاوت و تمایز مهم بین مدیران موفق و مدیران ناموفق باشد (آمابیل، ۱۹۹۸، نقل شده در حافظی و همکاران، ۱۳۸۷). توانایی مدیریت صحیح زمان توسط مدیران سطوح بالا و ایجاد انگیزه لازم در کارکنان جهت استفاده از حداکثر تواناییهای خود، دو شاخص و ملاک مهمی است که حضور سازمانها در چرخه رقابت جهانی را تضمین می کند (کلاسنز و دیگران، چرخه رقابت جهانی را تضمین می کند (کلاسنز و دیگران، ۲۰۰۴). مدیران کتابخانهها نیز می توانند با تقویت فن مدیریت زمان از تداخل وظایف جلو گیری کرده و در نتیجه، استرس

ناشی از عدم دستیابی به اهداف بلندمدت را از بین ببرند (مک کویین 0 , ۱۹۹۸). مدیریت زمان اساساً یک فرآیند برنامهریزی است و از آنجا که مدیریت زمان در کتابخانهها همچون سازمانهای دیگر امری ضروری است، در این پژوهش به شناسایی عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانههای دانشگاهی با تأکید بر کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران پرداخته شده است و هدف از این پژوهش شناسایی عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران است.

دلایل زیر ضرورت این پژوهش را آشکار می کند:

۱. چون سازمانها بسیاری از کارهای خود را بدون برنامه و بدون در نظر گرفتن زمان مناسب انجام می دهند و موجب بی نظمی و عدم تحقق اهداف سازمان می شوند، کتابخانهها و از جمله کتابخانههای دانشگاهی جهت توسعه و پیشرفت خود و سایر نظامها نیازمند آن هستند که با برنامه ریزی صحیح در قالب زمان به اهداف مورد نظر سازمان جامعه عمل بیوشانند.

سایر روشهای مدیریت بدون تأکید بر مدیریت زمان ناکارآمد بودن آن را نشان دادهاند و مدیریت زمان نقش محوری دارد.

این پژوهش در صدد پاسخ به این پرسش اساسی است که عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران کدامند؟

مبانی نظری پژوهش به مرور ادبیات پژوهشی درباره مدیریت زمان میپردازد. در زیر مهمترین مباحث مدیریت زمان با استناد به پژوهشهای پیشین آورده شده است.

اهمیت زمان در نوشتههای نظری و همچنین علمی نشان داده شده است. تعدادی از پژوهشگران معتقدند که نیاز ضروری به ترکیب کردن و جا دادن بهتر زمان در مدلهای نظری و طرحهای پژوهشی داریم (جورج و جونز 2 ، ۲۰۰۰؛ آنکونا 4 و دیگران، ۲۰۰۱؛ رایت 4 ، ۳۰۰۸). عدهای روی روشهایی که مردم در

[.] MacQUEEN

⁶. George & Jones

⁷. Ancona

^{8.} Wright

¹. Griggs

². Zampetakis

³. Amabil

⁴. Classens

سازمانها وقت خود را مدیریت می کنند و روی روشهایی که از طریق آن می توانند تلاش خود را بهبود بخشند تمرکز کردهاند (مکین ۱۹۹۴).

مدیریت زمان یا همان استفاده بهینه از زمان به این معناست که انسان کنترل زمان و کار خویش را به دست گیرد و اجازه ندهد که امور و حوادث او را هدایت کنند(خاکی، ۱۳۷۹، ص.۲۴).

لیکین (۱۹۷۳) مدیریت زمان را به صورت فر آیند تشخیص نیازها، تعیین اهداف برای بر آورده کردن نیازها، اولویت بندی و برنامه ریزی کارهای لازم برای رسیدن به این اهداف تعریف کرده است. مدیریت زمان، عبارت است از برنامه ریزی منظم زمان و هماهنگی به علاوه واکنش مناسب در مقابل تلف کنندگان وقت (فارنر "، ۱۹۹۴).

کلاسنز و دیگران (۲۰۰۴) مدیریت زمان را به عنوان رفتارهایی که در دستیابی به استفاده کارا و مؤثر زمان، هنگام انجام دادن فعالیتهای هدفدار کمک میکنند، تعریف کردهاند. این رفتارها سه عنصر اصلی دارند:

الف. رفتارهای ارزیابی زمان: که به آگاهی از اینجا، حال و گذشته، حال و آینده (کوفمن، لین و لیندکوئیست، ۱۹۹۱) کمک می کند و خودآگاهی نسبت به استفاده از زمان خود (نگرشها، شناختها) به پذیرفتن وظایف و مسئولیتهایی که مناسب با قابلیتهای محدود شخص است، کمک می کند (راچر و جونز ۵، ۱۹۸۶).

ب. رفتارهای برنامهریزی: مانند تعیین اهداف، برنامهریزی وظایف، اولویتبندی، تهیه کردن فهرست کارها با هدف استفاده مؤثر از زمان (بریتن و تسر^ع، ۱۹۹۱؛ مکین، ۱۹۹۴، ۱۹۹۹).

ج. رفتارهای بررسی کردن: که به نظارت کردن بر استفاده شخصی از زمان هنگام اجرای فعالیتها و ایجاد کردن حلقه بازخورد که به محدود کردن تأثیر وقفههایی که توسط دیگران

ایجاد می شود، کمک می کند (فاکس و دوایر ٬ ۱۹۹۶؛ زیلیسترا^ زیلیسترا ٔ و دیگران، ۱۹۹۹).

به نظر فارنر (۱۹۹۴) مدیریت زمان فرآیندی است که شامل چهار مرحله کاملاً مجزا، اما مرتبط به هم می باشد که شامل موارد زیر است:

الف. تعهد: مرحله تعهد در مدیریت زمان، فردی و شخصی است. افراد باید به اهمیت زمان و عواقب اتلاف وقت آگاهی پیدا کنند.

ب. تجزیه و تحلیل: مرحله تجزیه و تحلیل در مدیریت زمان شامل دو قسمت: ۱. تجزیه و تحلیل وضع موجود؛ و ۲. ترسیم وضع مطلوب، است که هر دو قسمت در دو بعد فردی و سازمانی مورد بررسی قرار می گیرند.

ج. برنامهریزی: مرحله سوم در مدیریت زمان، برنامهریزی برای رسیدن به وضع مطلوب است. استفاده بهتر از زمان، مستلزم نه مرحله است:

- ✓ تدوین هدف؛
- ✓ تعیین وظایف اساسی برای رسیدن به اهداف؛
 - ✓ تعيين نتايج قابل سنجش براي وظايف ؟
- ✓ محکث زدن مجدد اهداف با وظایف و نتایج قابل سنجش؛
 - √ تعیین ترتیب و توالی مورد نیاز؛
 - √ تعيين منابع مورد نياز؛
 - ✓ تعیین تاریخهای تخمینی برای رسیدن به اهداف؛
 - √ اجراء؛
 - √ ارزشیایی و بازخورد.

د. پیگیری و تحلیل مجدد: مرحله چهارم مدیریت زمان پیگیری و تحلیل مجدد است. این مرحله شامل انواع ارزشیابی تشخیصی، تکوینی و پایایی است که به صورت فرآیند مجدد مورد استفاده مرحله اول یعنی تعهد قرار می گیرد. این مرحله از مدیریت زمان در صدد تعیین میزان تحقق اهداف و پیگیری

⁷. Fox, & Dwyer

⁸. Zijlstra

¹. Macan

². Lakein

³. Farner

⁴. Kaufman, Lane., & Lindquist

⁵. Wratcher & Jones

⁶. Britton & Tesser

راههای بهبود فعالیتها در راه تحقق مؤثر اهداف است (فارنر،

تاریخ به ما میگوید که مدیریت ضعیف زمان یک مسئله قدیمی است. مسئلهای است که فناوری آن را به وجود نیاورده است و آن را نمی توان حل کند.

قبل از اینکه بتوان از زمان بهتر استفاده کرد لازم است بدانیم که چگونه زمان ما سیری می شود. می توان از این عوامل به عنوان سارقان زمان یاد کرد:

 ال تلفن: تلفن به عنوان بزرگترین و اصلی ترین ابزار ارتباطی یک مدیر محسوب می شود؛ چنانچه مدیر نداند چگونه تهدیدهای آن را کنتر ل کند. می تواند به بزرگ ترین دشمن برای اثربخشی وی مبدل شود (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).

۲. جلسات: مطالعات يبشين نشان مي دهد كه مديران مياني حدود ۱۷ ساعت در هفته را در جلسات میگذرانند و حدود ۶ ساعت را صرف برنامهریزی برای آن و ساعات زیادی را نیز به دنبال آن هدر می دهند (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).

۳. بازدید کنندگان سرزده: مهلک ترین کلماتی که زمان مدیران را می گیرد، این چند کلمهاند «یک دقیقه وقت تان را به

من میدهید». پژوهشهای انجام شده درکشورمان نشانگر این است که حدود ۱۱ دقیقه، متوسط زمانی است که فرد توسط این کلمات سلب می شود (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).

۴. فقدان اهداف و اولویت بندی: عدم تعیین هدف موجب می شود که زمان بسیاری صرف مسائل جزئی و غیرمهم شود (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).

 عدم توانایی برای گفتن نه: این یک قانون عمومی است که اگر فرد بتواند کار یا مشکلات را به گردن دیگری بیندازند، این کار را خواهند کرد (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).

۶. تفویض اختیار غیرا تربخش: در این زمینه قانون عمومی این است. اگر یکی از کارکنان شما بتواند کاری را ۸۰ درصد به خوبی شما انجام دهد، بایستی آن را تفویض اختیار کنید (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰). بنابراین مدیریت کردن بر زمان یک فرد هدر دهنده زمان، نمی تواند مشکل را حل کند؛ در عوض شما باید نیاز او به کنترل و ترس وی از مورد ارزیابی قرار گرفتن را درک کنید (برگلاس و جونز، ۱۹۷۸).

در جدول ۱ مهمترین عوامل بازدارنده مدیریت زمان بر اساس ادبیات یژوهش دستهبندی شده است.

جدول ۱. پژوهشهای گذشته در مورد موانع بازدارنده مدیریت زمان

روش پژوهش	عوامل بازدارنده مديريت زمان
مرورى	تلفن، جلسات، بازدیدکنندگان سرزده، فقدان اهداف و اولویتها، عدم توانایی برای نه گفتن، تفویض اختیار غیراثربخش (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).
کمی	نیاز به کنترل و ترس از مورد ارزیابی قرار گرفتن از عوامل اتلاف وقت است (برگلاس و جونز، ۱۹۷۸).
مروری	از عوامل اتلاف وقت می توان به «آفاتی که به خود فرد مربوط است، آفاتی که دیگران عامل آن محسوب می شوند، و آفاتی که اتفاقات مولد آن هستند»، اشاره کرد (اسلامی، ۱۳۸۵).
کیفی	فقدان توجه مدیران به وظایف مهم و اولویتبندی اهداف، از ضعفهای اساسی مدیرت زمان مدیران محسوب می شود (گریگز و مورگان ^۱ ، ۱۹۸۸).
کمی	ضعف در اولویتبندی اهداف و فعالیتها بین اغلب مدیران مشترک است که از ضعفهای مدیریت زمان می باشد (ملایجردی، ۱۳۸۵).
مطالعه میدانی، کیفی	تلفنهای گاه و بی گاه، مراجعه کنندگان گاه و بی گاه، پاسخ گویی به تلفن، قادر نبودن به نه گفتن، اطلاعات نامناسب، غیرواضح یا با تأخیر، وجود بحرانهای خاص اعم از شخصی یا مربوط به محیط کار، کمبود یا غیرواضح بودن دستورالعملها و به هم ریختگی میز کار و بی نظمیهای شخصی (گوتنبرگ و ریگس ، ۱۹۹۸).

¹. Griggs, & Morgan ². Gothenberg & Rigss

پرسشهای مصاحبه عبارت بودند از:

۱. ویژگیهای یک سازمان با مدیریت زمان مناسب کدامند؟

 مدیر کتابخانه برای رسیدن به اجرای مدیریت زمان نیازمند چه معیارها و یا قابلیتهایی است؟

۳. به نظر شما موانع مدیریت زمان با توجه به شرایط کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران کدامند؟

 برای پیشرفت و بهبود پژوهشها در زمینه مدیریت زمان چه پیشنهادهایی دارید؟

۵. به نظر شما آیا تحقق مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران امکانیذیر است؟

روش پژوهش

با توجه به جدید بودن پژوهشها درباره عوامل بازدارنده مدیریت زمان به خصوص در ایران، تصمیم گرفته شد که در این پژوهش از مصاحبههای ساخت نیافته با تأکید بر رویکرد اکتشافی استفاده شود. این تصمیم گیری به این دلیل بود که هدف پژوهش شناسایی ایدههایی اولیه و عمیق برای توسعه الگوهای نظری برای پژوهشهای تجربی آتی بر اساس یافتههای کیفی بود. در نظر است که بر اساس نتایج این پژوهش بتوان ایدههایی را شناسایی کرد که برای انجام پژوهشهای کمی با نمونههای آماری بزرگ با رویکرد تست نظریه مورد استفاده قرار گیرد. در ابتدای این پژوهش در نظر بود تا با توجه به زمان پیش بینی شده برای انجام آن، با کلیه مدیران بخشهای مختلف کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران مصاحبه شود، اما علی رغم تلاش زیاد به علل گوناگون مانند عدم تمایل برخی از افراد به انجام مصاحبه و برخى مشكلات اجرائي، امكان مصاحبه با همه اين افراد فراهم نشد. در نهایت، با تلاش فراوان با ۱۲ نفر از مدیران كتابخانه مركزي دانشگاه تهران مصاحبه هايي انجام گرفت.

با توجه به پرسشهای پژوهش، پرسشهای زیر در مصاحبه به عنوان پرسشهای اصلی در نظر گرفته شدند و با توجه به ماهیت ساختنیافته آن، پرسشهای دیگری نیز با توجه به پاسخها

و به منظور روشن تر شدن مفهوم پاسخهای ارائه شده، مطرح گردید. در پایان هر جلسه مصاحبه نیز از مصاحبه شدگان درخواست شد که چنانچه مطالب دیگری برای طرح دارند اضافه کنند.

متن مصاحبه ها به دقت پیاده سازی شدند و به همراه یادداشتهای برداشته شده از تنها یک مورد مصاحبه که در آن اجازه ضبط صدا داده نشده بود برای تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل متن مصاحبه از روش تجزیه و تحلیل تم که در پژوهشهای کیفی کاربرد گسترده ای دارد استفاده شد.

فراگرد تحلیل تِم زمانی شروع می شود که تحلیل گر الگوهای معنی و موضوعاتی که جذابیت بالقوه دارند را مورد نظر قرار می دهد. مراحل شش گانه تحلیل تِم در ادامه توضیح داده شده اند. تحلیل تِم فراگردی بازگشتی آست که در آن حرکت به عقب و جلو در بین مراحل ذکر شده وجود دارد (براون و کلارک می ۲۰۰۶، ص. ۸۶). به علاوه تحلیل تِم فراگردی است که در طول زمان انجام می پذیرد.

مرحله ۱. آشنایی با داده ها: برای اینکه پژوه شگر با عمق و گستره محتوایی داده ها آشنا شود، لازم است که خود را در آن ها تا اندازه ای غوطه ور سازد (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص.۸۸).

در پژوهش کنونی، پژوهشگر قبل از اینکه کدگذاری دادهها را شروع کند یک بار کل دادههای حاصل از مصاحبهها را خوانده است. در واقع، از آغاز همین مرحله، یادداشتبرداری و علامت گذاری معانی که در مراحل بعدی به آنها نیاز پیدا خواهد شد شروع شده است.

مرحله ۲. ایجاد کدهای اولیه: این مرحله شامل ایجاد کدهای اولیه از دادههاست. کدها یک ویژگی دادهها را معرفی مینمایند که به نظر تحلیل گر جالب میرسد. (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص.۸۸).

در پژوهش کنونی کدگذاری به روش دستی انجام گرفته

². Theme analysis

³. Recursive

⁴. Braun & Clarke

¹. Exploratory

است. پژوهشگر از سه آیتم برای کدگذاری دادهها استفاده کرده است. پس از تایپ مصاحبهها با نرمافزار Word، ابتدا کُدهای هر مصاحبه مشخص و زیر آنها با استفاده از دستور (Ctrl+U) خط کشیده شده است. سپس یک کُد شامل سه آیتم به هر کدام از این عبارتهای مشخص شده اختصاص یافته است. به مثال زیر توجه کنید:

قدرت ارگانیسم کردن کتابخانه با سایر کتابخانهها را داشته باشند، کتابخانههای الکترونیک مزایای ویژهایی دارند که زیر گروه فضای مدیریتی قرار می گیرند. کتابخانه دانشکاه تهران در بخش کتاب الکترونیکی با مشکل مواجه است. (۱۰m۱۲)

این کُد به سه آیتم دستهبندی می شود. عدد اول از سمت چپ نشان دهنده شماره کُد در این مصاحبه است. در این مثال، این کُد دهمین کُد در مصاحبه است. حروف انگلیسی که بین دو عدد قرار می گیرند شامل (m) نشان دهنده مدیران می باشد. عدد آخر سمت راست نیز نشان دهنده شماره مصاحبه است؛ عدد (۱۲) در مثال بالا نشان می دهد که این کُد مربوط به دواز دهمین مصاحبهای است که با مدیران انجام گرفته است.

مرحله ۳. جستجوی تِمها: این مرحله شامل دستهبندی کدهای مختلف در قالب تِمهای بالقوه، و مرتب کردن همه خلاصه دادههای کدگذاری شده در قالب تِمهای مشخص شده است (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص.۸۹).

پژوهش کنونی، پس از کدگذاری اولیه مصاحبهها، دستهبندی کدهای مختلف در قالب تِمهای اولیه انجام شده است. در پایان این مرحله در مجموع ۱۹ تِم اصلی و فرعی و یک تم با عنوان متفرقه به دست آمد.

مرحله ۴. بازبینی تیمها: مرحله چهارم زمانی شروع می شود که پژوهشگر مجموعهای از تیمها را ایجاد کرده و آنها را مورد بازبینی قرار می دهد. این مرحله شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه تیمهاست (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص. ۹۱).

در پژوهش کنونی پس از انجام مرحله بازبینی تِمها، از میان ۱۹ تِم اصلی اولیه، ۸ تِم اصلی نهایی به وجود آمدند. دادههای تِم متفرقه نیز در میان سایر تِمها مورد استفاده قرار گرفته و در نهایت این تم نیز حذف شد.

مرحله ۵. تعریف و نام گذاری تیمها: مرحله پنجم زمانی شروع می شود که یک نقشه رضایت بخش از تیمها وجود داشته باشد. پژوهشگر در این مرحله، تیمهایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف کرده و مورد بازبینی مجدد قرار می دهد؛ سپس دادههای داخل آنها را تحلیل می کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص.۹۲).

مرحله ۶. تهیه گزارش. مرحله ششم زمانی شروع می شود که پژوهشگر مجموعهای از تِمهای کاملاً آبدیده در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص.۹۳).

در این روش، ابتدا متن مصاحبه از روی صدای ضبط شده از جلسه مصاحبه پیادهسازی شد و با استفاده از یادداشتهای برداشت شده در طی جلسات مصاحبه تکمیل گردید. سپس با مطالعه دقیق این متون، در ابتدا برای هر یک از مصاحبههای تهیه شده تمام ایدههای مستقل در قالب مفاهیم (مانند «مدیران همه تصمیم گیری ها را خودشان اتخاذ می کنند») و تمهای فرعی («عدم تفویض اختیار») شناسایی و سپس به هر کدام یک کد اختصاص داده شد. برای بررسی پایایی مصاحبه از روش پایایی باز آزمون و بین کدگذاران استفاده شد. با توجه به اینکه میزان پایایی پژوهش بیش از ۶۰ درصد است؛ پژوهش حاصل از پایایی مورد نظر برخوردار است و روایی به طور کلی در روش مصاحبه، بایستی برای هر کدام از مراحل هفتگانه پژوهش (انتخاب موضوع، طراحی، مصاحبه، نسخه برداری، تحلیل، تأیید و گزارشگری) مورد توجه قرار گیرد تا نتایج به دست آمده موثق و قابل اتکا باشند (کوال^۲، ۱۹۹۶)، که می توان گفت پژوهش دارای روایی محتوایی بالایی است.

جدول ۲ حاوی مثالهایی از مفاهیم شناسایی شده در متن پیاده شده یک نمونه مصاحبه است که در قالب تمهای فرعی دستهبندی شده است. چنین کاری برای هرکدام از مصاحبهها انجام شد و در صورت وجود بخشهایی با مضامین مشابه در متن مصاحبههای قبلی، از همان کدهای قبلی اختصاص داده شده به

¹ Worked-out

². Kvale

عنوان نشانگر آنها استفاده گردید. سپس بر اساس تمامی تمهای فرعی شناسایی شده در کل پژوهش دستهبندی کلی تر انجام شد که منجر به شناسایی تمهای اصلی («عوامل بازدارنده مدیریت

زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران») گردید. در ادامه نتایج حاصل از این فرآیند ارائه میشود.

جدول ۲. مفاهیم و تِمهای شناسایی شده در یک نمونه مصاحبه

عنوان تم فرعي	کد تم فرعي	عنوان مهفوم شناسایی شده و نقل قول مرتبط با آن	كد مفهوم
		کمبود بودجه:	مفهوم ۹
		«بحث اصلی، بحث بودجه است»	
		کمبود نیروی انسانی:	مفهوم ۱۰
		« هم باید نیرو متخصص داشته باشد که بتواند در آن	
		چارچوبی که تعیین میشود به نحو احسن و بدون هدر رفت زمان	
		به اهدافشان برسند، نیاز به آموزش کمتر داشته باشند، نیاز به	
	تم فرعي ١	گرفتن آموزش به اندازه پیشزمینه داشته باشند که سریع آموزش	
عدم همكاري		دریافت کنند و سریع آموزش منتقل کنند».	
سازمان مادر		عدم همکار سازمان مادر (دانشگاه تهران) با کتابخانه:	مفهوم ۱۱
		« همگام بودن سازمان مادر با کتابخانه، مهم است تا کتابخانه با	
		هماهنگی سازمان مادر طوری برنامههایش را تنظیم کند که بتواند	
		کمترین زمان هدر رفت و بیشترین بازدهی را داشته باشد. مثلاً	
		ساعات کاری و نحوه اضافه کاری که میخواهیم به کارمندانمان	
		بدهیم اینها، همه در مدیریت زمان ما تأثیر می گذارد که ما چه	
		زمانهایی را اختصاص دهیم به اضافه کار، و بودجه این کار را	
		باید تهیه کنیم، و اگر قرار باشد در سازمان نیروی متخصص کم	
		داشته باشیم، مثلاً بخواهیم کتابهایی را فهرستنویسی کنیم یا	
		باید اضافه کاری بدهیم یا نیروی متخصص استخدام کنیم، که	
		اگر سازمان این کار را نکند هدر رفت زمان خواهیم داشت، اگر	
		سازمان مادر، بودجه و نیروی متخصص به ما ندهد کارها به	
		خوبی انجام نخواهد شد و زمان هدر خواهد رفت».	

يافتهها

با توجه به تجزیه و تحلیل مصاحبههای انجام شده، در پاسخ به پرسش اصلی پژوهش که در رابطه با «شناسایی عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران» است، عوامل بازدارنده در قالب تمهای فرعی دستهبندی شدند که در ادامه هرکدام توضیح داده می شوند. به نظر می رسد که مصاحبه شوندگان عمدتاً عدم برنامه ریزی در کتابخانه را در رابطه مصاحبه شوندگان عمدتاً عدم برنامه ریزی در کتابخانه را در رابطه

با ضعف مدیریت زمان این سازمان می دانند. به طور مثال، یکی از مدیران کتابخانه اظهار داشت:

«در کتابخانه مرکزی اولاً بحث مدیریت استراتژیک نداریم، یعنی برنامهای که میخواهیم به آن برسیم، اینکه در آینده کتابخانه میخواهد به کجا برسد». یکی دیگر از مصاحبه شوندگان نیز این مفهوم را به صورت زیر بیان کرد:

«برنامههای لحظهای و مراجعه کنندگان سرزده مانع هستند».

نداشتن هدف، و هدف گذاری درست نکردن از دیگر عوامل بازدارنده مدیریت زمان بود. چهار نفر از مصاحبه شوندگان به این موضوع اشاره کردند. یک نفر از مصاحبه شوندگان این مفهوم را به شکل زیر بیان کرد: «هدف گذاری درستی انجام نشده است».

یکی دیگر از مصاحبه شوندگان، همان گونه که در بالا هم آمده است، این گونه بیان کرد: «در کتابخانه مرکزی بحث مدیریت استراتژیک نداریم، یعنی برنامهای که می خواهیم به آن برسیم، در آینده کتابخانه مرکزی به کجا می خواهد برسد».

عدم همکاری سازمان مادر نیز از یکی دیگر از تمهایی بود که توسط مصاحبه شوندگان بسیاری بیان شد. یکی از مصاحبه شوندگان این مفهوم را این گونه بیان کرد:

«بحث اصلی، مسئله بودجه است. مثلاً ساعتهای کاری و نحوه اضافه کاری که میخواهیم به کارمندان بدهیم، اینها همه در مدیریت زمان تأثیر می گذارد. اگر قرار باشد در سازمان نیروی متخصص کم داشته باشیم، باید اضافه کار بدهیم، اگر سازمان بودجه و نیروی متخصص را فراهم نکند، در نتیجه، کارها به خوبی انجام نخواهد شد و زمان هدر خواهد رفت».

یکی دیگر از مصاحبهشوندگان نیز این مفهوم را به صورت زیر بیان کرد:

«به نظرم یکی از بحثها به عدم بودجه کافی و لازم برمی گردد، که نسبت به بخشهای دیگر به کتابخانه مرکزی کملطفی می شود، به این معنا که اگر امکانات و تجهیزات لازم و خوب فراهم بشود در جهت بهینه کردن فعالیتهایمان گام برمی داریم».

عدم تفویض اختیارات و وظایف نیز از دیگر ضعفهای مدیریت زمان بود. یکی از جملات مطرح شده در این زمینه به شکل زیر است: «در کتابخانه تصمیم گیری توسط، دو یا سه نفر از مدیران انجام می شود، مدیران میانی در تصمیم گیریها زیاد دخیل نیستند».

عدم ارتباط مناسب سازمانی نیز از دیگر عوامل مطرح شده بود. یکی از مدیران مطرح کرد که بین بخشهای مختلف کتابخانه و مدیران بخشها، ارتباط مناسبی وجود ندارد و مدیران بخشها از مشکلات دیگر بخشها باخبر نیستند. عدم دانش تخصصی در کتابخانه نیز از دیگر طیفهای مطرح شده در مصاحبه بود. در کتابخانه مرکزی از نیروی متخص استفاده درستی نمی شود و در این زمینه با کمبودهایی روبهرو هستند. برای مثال، برخی از جملات مطرح شده در این زمینه به صورت ند هستند:

«بعضی جاها افرادی که گذاشته می شوند برای برخی از کارها، قابلیت انجام آن را به صورت کامل ندارند». و شخص دیگر بیان کرد: «یک کارمند شاید در بخش فهرست نویسی موفق نباشد؛ اما در بخش پایان نامه ها موفق باشد. اصراری نیست که هرکس از اول هرجا می آید تا آخر در همان بخش بماند».

عدم اولویتبندی اهداف و کارها نیز از دیگر تمهایی بود که توسط دو تن از مدیران مطرح شد. آنان عقیده داشتند که در کتابخانه کارها درجهبندی و اولیتبندی نشده است. از دیگر تمهای مطرح شده توسط دو تن از مصاحبهشوندگان قائل نشدن مراجعه کنندگان به مدیریت زمان بود که توقع دارند هرچه می خواهند در همان لحظه و فقط برای آنها فراهم شود که سبب می شود کار در کتابخانه مختل شود و مسئولان کتابخانه برای پاسخ گویی به آنها کار موظف خود را ترک کنند.

بحث و نتیجه گیری

در مرحله بعدی پژوهش، با بررسی پاسخهای مصاحبهشوندگان، برای پاسخ به سوال اساسی پژوهش که "عوامل بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران کدامند؟" می توان سه مجموعه از عوامل بازدارنده در مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران را در قالب تمهای اصلی با نام عوامل فرهنگی، عوامل استراتژیکی و عوامل سازمانی دستهبندی کرد.

ى مەس	ادىيات	b	تحقية	يافتههاي	تطبيق	٣.	حدوا
پر وسی		•	حصيت	يحس		٠, ر	JJ

ادبيات موضوع	عوامل بازدارنده مدیریت زمان شناسایی شده در کتابخانه مرکزی			
– مراجعه کنندگان گاه و بی گاه (گوتنبرگ و ریگس، ۱۹۹۸).	عوامل فرهنگي			
– بازدیدکنندگان سرزده (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).	–قائل نشدن مراجعه کنندگان به مدیریت زمان			
	- عدم ارتباط مناسب در کتابخانه			
- فقدان اهداف و اولویتها (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).				
- فقدان مطالعه و تحقیق مدیران نسبت به وظایف مهم و اولویتبندی اهداف (گریگز و مورگان، ۱۹۸۸) ضعف در اولویتبندی اهداف بین اغلب مدیران مشترک است (ملایجردی، ۱۳۸۵) عدم تنظیم کار، کمبود یا واضح نبودن دستورالعملها (گوتنبرگ و ریگس، ۱۹۹۸).	عوامل استراتژیکی - عدم برنامه ریزی - نداشتن هدف - عدم اولویت بندی کارها و وظایف			
– تفویض اختیار غیراثربخش (شریعتمداری و توانگر، ۱۳۹۰).	عوامل سازمانی - عدم تفویض اختیارات و وظایف - عدم همکاری سازمان مادر - عدم دانش			

عوامل فرهنگی اشاره به پدیدههایی دارد که بیان کننده عواملی است که بر فرهنگ جامعه و در نتیجه، سازمان تأثیر می گذارند؛ و بیان کننده عوامل و روابط انسانی در فرآیندهای سازمانی است که الگوهای رفتاری و نوع ارتباطات فرآیندهای اصلی سازمان را تشکیل میدهند. عوامل استراتژیکی که شامل شناخت فرصتها و تهدیدهای برونسازمانی و شناخت قوت و ضعفهای درونسازمانی است (دیوید، ۱۳۸۵). عوامل سازمانی اشاره به پدیدههای دارد که نظم ترکیبی یا نظم چینشی عناصر تشکیل دهندهٔ فرآیندهای سازمانی را بر هم زده و ساختارهای اصلی آن را در معرض بحران قرار میدهند (معتمدنژاد، ۱۳۸۳). برای مثال، وابسته بودن کتابخانه مرکزی به سازمان مادر مانع اجرای وظایف آن می شود.

الف. عوامل فرهنگی

تقریباً نیمی از مصاحبه شوندگان وقتی با سؤالهای مصاحبه مواجه شدند، بلافاصله از عواملی نام بردند که می توان آن را جزء عوامل فرهنگی بازدارنده مدیریت زمان در کتابخانه مرکزی

دانشگاه تهران دسته بندی کرد. عواملی مانند قائل نشدن مراجعه کنندگان به مدیرت زمان که جزء عوامل برون سازمانی محسوب می شود. همچنین عدم ارتباط مناسب بین بخش ها نیز از عوامل فرهنگی درون سازمانی می باشد. تعدادی از مصاحبه شوندگان عقیده داشتند که رابطه مناسبی بین مسئولان بخش های مختلف کتابخانه وجود ندارد و مدیران بخش های مختلف کتابخانه از دیگر بخش ها باخبر نبوده و در نتیجه، از مشکلات آن ها آگاه نستند.

ب. عوامل استراتژیکی

یکی دیگر از مجموعه عوامل مطرح شده، عوامل استراتژیکی بود. تقریباً نیمی از مصاحبه شوندگان به صراحت مواردی را مطرح کردند که به استراتژیهای سازمان و نحوه اجرای آنان اشاره داشت. برنامه ریزی درستی در کتابخانه صورت نمی گرفت و کتابخانه برنامه استراتژیک مشخص و معینی برای آینده نداشت و نمی دانست که قرار است به کجا برسد. مدیران نظارت کافی روی امور ندارند و سرگرم کارهای روزمره هستند. برنامههای

لحظهای مانع انجام امور با اهمیت میشوند (بر اساس تم فرعی عدم برنامهریزی). مدیران هدفهای دقیقی برای خود تعریف نکردهاند و در نتیجه، در جهت آن اهداف گام برنمی دارند و به كارهاى متفرقه مى پردازند. نداشتن هدف سبب مى شود مديران ندانند قرار است به کجا برسند و در نتیجه، به فعالیتها و اقداماتی دست بزنند که هیچ نتیجهای برای کتابخانه ندارد و وقت را هدر دهند (بر اساس تم فرعی نداشتن هدف). یکی از ریشههای مشكلات اولويت بندى نكردن اهداف و وظايف است. سازمانها نمی توانند به یک باره به تمام اهداف خود برسند. در نتیجه، این خلاقیت مدیران است که با استفاده از آن بایستی اهداف کلی و جزئی را در نظر گرفته و آنها را بر حسب اهمیتشان در بلندمدت و فوریتشان در کوتاهمدت اولویت بندی کنند. البته اولویتها می تواند بر اساس شرایط زمان تغییر کنند. تعیین هدف بسیار مهم است؛ اما مهمترین و در عین حال پیچیده ترین قسمت در این خصوص، کاستن از تعداد غالباً متعدد اهداف انتخاب شده است (به دلیل کمبود بودجه و سایر امکانات) و گزینش ضروری ترین هدف از میان آنهاست (بر اساس تم فرعی عدم اولو یت بندی اهداف و وظایف).

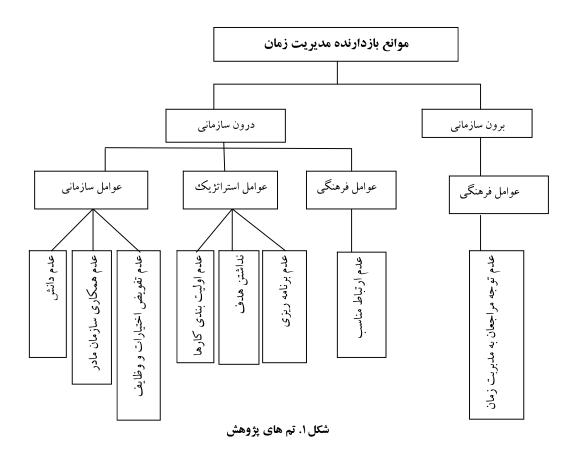
ج. عوامل سازماني

گروهی دیگر از عوامل تأثیرگذار بر فرآیند مدیریت زمان در کتابخانه را می توان در سطح عوامل سازمانی شناسایی نمود که

بیشتر در ارتباط با تأثیر سیاستهای سازمان مادر کتابخانه و همچنین مشکلات سازمانی کتابخانه است. تِمهایی که در این زمینه شناسایی شدند عبارتند از: «عدم تفویض اختیارات و وظایف، عدم همکاری سازمان مادر و عدم دانش تخصصی». تعدادی از مصاحبه شوندگان معتقد بودند که اغلب تصمیم گیریها توسط مدیران ارشد صورت می گیرد و مدیران میانی نقشی در تصمیم گیریها ندارند و در واقع، تمرکز سازمانی بر کتابخانه حاکم است.

علاوه بر این، از آنجا که سازمان مادر نقش مهمی در انجام فعالیتهای کتابخانه دارد، می تواند با همکاری با کتابخانه در اجرای بهتر وظایف، کتابخانه را یاری نماید. اما از موضوعهای مهمی که توسط مصاحبه شوندگان مطرح شده است همکاری نکردن سازمان مادر با کتابخانه مرکزی بود. کتابخانه مرکزی بودجه لازم را برای خرید تجهزات و امکانات و منابع لازم کتابخانه فراهم نمی کند. همچنن تأمین نیروی لازم برای کتابخانه برعهده سازمان مادر است، و کتابخانه با کمبود نیروی انسانی مواجه است، و همچنین سازمان مادر به مدیریت زمان اهمیت لازم را نمی دهد و کتابخانه نیز به عنوان سازمان تحت امر آن تحت امر آن تحت تأثیر آن قرار می گیرد و مدیریت زمان به خوبی در آن اجراء نمی شود.

نتایج کلی و تم های اصلی پژوهش در شکل زیر نشان داده شده است.

منابع

اسلامی، س. (۱۳۸۵). *مادیریت کابردی وقت.* تبریز: انتشارات فرهنگی تبریز.

تقی پورظهیر، ع.، و جواهری زاده، ن. (۱۳۸۳). ارئه الگویی جهت استفاده بهینه مدیران مقطع راهنمایی شهر تهران از مدیریت زمان. فصلنامه اقتصاد و مدیریت، (۹۱)، ۷۹-۵۱.

حافظی، س.، نقیبی، ه.، نادری، ع.ا.، نجفی، م.، و دیگران (۱۳۸۷). بررسی میزان و ارتباط مهارت فردی با رفتار سازمانی مدیریت زمان در مدیران آموزشی. علوم رفتاری، ۲(۲)، ۱۸۳–۱۹۲.

خاكى، غ. (١٣٧٩). مديريت زمان. تهران: پيوند.

دیوید، فرد آر. (۱۳۸۵). مدیریت استراتؤیک. (علی پارسیان و محمد اعرابی، مترجم). تهران: انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی .

شریعتمداری، م.؛ توانگر، ع. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ابعاد سازمان یادگیرنده و خلاقیت مدیران متوسطه استان سمنان. رهبری و مدیریت آموزشی، ۱۵۱۱)، ۹۴–۷۷.

معتمد نژاد، ک. (۱۳۸۳). جامعه اطلاعاتی : مبانی نظری و چشم اندازهای جهانی. تهران: انتشارات مرکز پژوهش های ارتباطات. ملایجردی، م. (۱۳۸۵). مطالعه، آگاهی، نگرش و عملکرد مدیران بیمارستانهای کودکان علوم پزشکی تهران نسبت به مدیریت زمان. پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران.

ملک آرا، ج. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین مدیریت زمان با فرسودگی شغلی کارکنان اداره کل مالیاتی آذربایجان غربی. فصلنامه تخصصی مالیات، ۵۲(۸۹/۸۹-۸۹

Amabil, T. (1998). A model of creativity and innovation in organization. *Reaserch in Organazation Behavior*, 10 , 123-167. Greenwich, CT: JAI Press

Ancona, D., Godman, P., Lawrence, B., & Tushman, M. (2001). Time: a new research lens. *Journal of Academy of Management Review*, (26)4, 645-663.

- Kaufman, C., Lane, P., & Lindquist, J. (1991). Exploring more than twenty four hourse a day: a preliminary investigation of polychronic time use. *Journal of Consumer Research*, 18(3), 392-401.
- Kvale, Steinar. (1996). *Interviews: An Introduction* to qualitative research interviewing. Thousand Oaks, CAlif: Sage
- Lakein, A. (1973). *How to get control of your time and life*. New York: NAL Penguin.
- Macan, T. (1994). Time management: test of a process model. *Journal of Applied Psychology*, 79(3), 381-391.
- MacQueen, C. (1998). Ahead in tertiary study: a pratical guide for business, social science and arts student. Sydney: UNSW Press.
- Wratcher, M., & Jones, R. (1986). A time management workshop for adult workers. *Journal of College Student Personnel*, (27)6, 566-567.
- Wright, T. (2003). positive organizational behavior: an whose time has truly come. *Journal of organizational behavior*, (24)4, 437-442.
- Zampetakis, L. (2008). The role of creativity and proactivity on perceived entrepreneurial desirability. *Journal of Thinking Skills and Creativity*, 3(3), 154-162.
- Zijlstra, F., Roe, R., Leonora, A., & Krediet, L. (1999). Temporal factors in mental work: effect of interrupted activities. *Journal of Psychology*, (72)2, 163-185.

- Berglas, S., & Jones, E. E (1978). Brug choice as a self-handicapping strategy in response to noncontingent success. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(4), 405-417.
- Britton, B., & Tesser, A. (1991). Effects of time management practice on collage grade. . *Journal of Educational Psychology*, 83(3), 405-410.
- Braun, Virginia; Clarke, Victoria. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.
- Classens, B., Van EradE, W., Rutte, C., & Roe, R. (2004). Planning behavior and perceived control of time at work. *Journal of Organizational Behavior*, (25)8, 937-995.
- Farner, J. (1994). Successful time management. New York: wiley.
- Fox, M., & Dwyer, D. (1996). Stressful job demands and worker health: an investigation of the effects of self monitoring. *Journal of Applied Social Psychology*, (25)22, 1973-1995.
- George, J., & Jones, G. (2000). The role of time in theory and theory building. *Journal of Management*, (26)4, 657-684.
- Gothenberg. H. M., & Rigss. D. E (1988). Time management in academic libreries. *Journal of Collage & Research Libraries*, (49) 2, 131-140
- Griggs, K., & Morgan, S. (1988). What are the administrative tasks and priorities for continuing education administrators. *Journal of Continuing Higher Education*, (36)2, 6-10.